

VIA MEDICA

www.fn.viamedica.pl

Janusz Ostrowski^{1,3}, Bolesław Rutkowski^{2,3}¹III Oddział Chorób Wewnętrznych i Nefrologii Szpitala Wojewódzkiego we Wrocławku²Katedra i Klinika Nefrologii, Transplantologii i Chorób Wewnętrznych Gdańskiego Uniwersytetu Medycznego³Sekcja Historyczna Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego

Poczet Członków Honorowych Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego

Część I. Prof. dr hab. med. Tadeusz Orłowski

Honorary Members of the Polish Society of Nephrology Part I. Professor Tadeusz Orłowski, MD, PhD

ABSTRACT

September 2013 will mark the 30th anniversary of establishing the Polish Society of Nephrology, which happened during the founding Congress held in Bydgoszcz, Poland, in 1983. Educational activity is one of the primary statutory tasks of the Society; however, the General Meeting of the Members of the Society, following a motion proposed by the Board, is also entitled to grant honorary membership titles to persons of remarkable merit to the So-

ciety's development. Up to date, a few dozen such titles have been granted to both Polish and foreign nephrologists. The authors recognize the upcoming 11th Congress of the Polish Society of Nephrology is a good occasion to commence a series of publications aimed at presenting honorary members of the Society. This work concerns the first President, Professor Tadeusz Orłowski.

Forum Nefrologiczne 2013, vol. 6, no 1, 71–75

Key words: Polish Society of Nephrology, honorary members, history of nephrology

Polskie Towarzystwo Nefrologiczne (PTN) powstało podczas założycielskiego I Zjazdu, który odbył się w Bydgoszczy w dniach 10–11 września 1983 roku i był połączony z konferencją naukową Sekcji Nefrologicznej Towarzystwa Internistów Polskich. Pomysłodawcą i motorem tego przedsięwzięcia był profesor Franciszek Kokot, piastujący już wysokie funkcje w międzynarodowych gremiach nefrologicznych, który przekonał do tego wielu polskich nefrologów z profesorem Kazimierzem Bączykiem, profesorem Zenonem Szewczykiem i profesorem Kazimierzem Trz nadlem na czele. Pomysł ten nie był akceptowany przez wszystkich nefrologów, jednak chęć uczestniczenia polskich nefrologów w pracach międzynarodowych towarzystw ne-

frologicznych niejako wymuszała takie zachowanie. Przewodniczącym Komitetu Organizacyjnego Zjazdu był docent Edmund Nartowicz. Profesor Tadeusz Orłowski, z rekomendacji profesora Andrzeja Manitiusa, został wybrany pierwszym Prezesem PTN. Profesor Tadeusz Orłowski, jak sam przyznawał, był dość sceptycznie nastawiony do koncepcji powołania PTN, obawiając się upadku nauki o chorobach wewnętrznych. Trzeba przyznać, że obecnie myśl ta znajduje częściowo uzasadnienie, gdyż istotnie obserwuje się zmniejszenie znaczenia specjalności w zakresie chorób wewnętrznych w naszym kraju, jednak w żaden sposób nie należy tego łączyć z powstaniem PTN czy innych specjalistycznych towarzystw naukowych wywodzących się z królowej nauk medycznych — interny.

Adres do korespondencji:

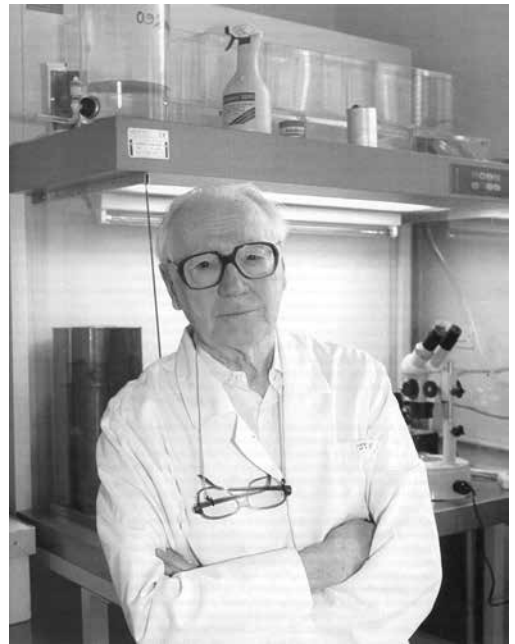
dr n. med. Janusz Ostrowski
III Oddział Chorób Wewnętrznych
i Nefrologii
Szpital Wojewódzki
ul. Wieniecka 49, 87–800 Wrocławek
tel.: 54 412 94 80, faks: 54 412 96 10
e-mail: ostryjan@poczta.onet.pl

▶▶Zgodnie z paragrafem 11 Statutu PTN członkowie PTN dzielą się na zwyczajnych, wspierających i honorowych◀◀

Jednym z głównych zadań nowego towarzystwa naukowego było organizowanie zjazdów sprawozdawczo-wyborczych co trzy lata, oczywiście połączonych z bogatym programem naukowym, a w okresie między zjazdami, corocznie konferencji naukowo-szkoleniowych. Zgodnie z paragrafem 11 Statutu PTN członkowie PTN dzielą się na zwyczajnych, wspierających i honorowych. W punkcie 1 paragrafu 18 Statutu zapisano natomiast, że członkostwo honorowe nadaje na wniosek Zarządu Głównego PTN Walne Zgromadzenie Członków osobom szczególnie zasłużonym dla nefrologii lub Towarzystwa. Dotychczas nadano kilkadziesiąt tytułów Członka Honorowego PTN osobom zarówno z Polski, jak i z zagranicy.

W 2013 roku przypada 30. rocznica powołania PTN. W tym też roku, we Wrocławiu odbędzie się XI Zjazd Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego. W opinii autorów jest to dobry czas na rozpoczęcie serii doniesień przedstawiających sylwetki kolejnych Członków Honorowych PTN. Profesor Tadeusz Orłowski, pierwszy Przewodniczący PTN, otwiera serię publikacji.

Tadeusz Orłowski urodził się 13 września 1917 roku w Kazaniu, obecnej stolicy Tatarstanu, w Rosji. Jego ojcem był profesor Witold Orłowski, jeden z najwybitniejszych polskich internistów, autor fundamentalnego podręcznika chorób wewnętrznych, a matką Alina Maria z domu Trzeciakowska. W 1936 roku Tadeusz Orłowski ukończył Gimnazjum Górskiego w Warszawie. Tam też, w tym samym roku rozpoczął studia medyczne, które ukończył już na tajnym Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Warszawskiego (UW) im. Józefa Piłsudskiego w 1943 roku. Po uzyskaniu dyplomu lekarza rozpoczął pracę w II Klinice Chorób Wewnętrznych wspomnianego Wydziału Lekarskiego, z którą był związany do 1948 roku. W tymże roku obronił także doktorat za prace nad wydzielaniem żołądkowym po stymulacji przez pokarm. Następnie kontynuował pracę w I Klinice Chorób Wewnętrznych Akademii Medycznej (AM) w Warszawie. Habilitację uzyskał w 1952 roku za prace nad czynnością nerek w przebiegu niewydolności serca. W 1962 roku został profesorem nadzwyczajnym, a w 1970 roku — profesorem zwyczajnym. W roku 1963 objął kierownictwo I Kliniki Chorób Wewnętrznych AM, na którym pozostał do 1975 roku, kiedy to po powołaniu Instytutu Transplantologii AM został jego dyrektorem. W 1987 roku przeszedł na emeryturę, jednak nie zaprzestał pracy, będąc

Rycina 1. Profesor Tadeusz Orłowski (fot. Czesław Czaplirski© 2006)

profesorem kontraktowym Instytutu Biocybernetyki i Inżynierii Biomedycznej Polskiej Akademii Nauk (PAN). Ponadto w latach 1952–1954 był kierownikiem Kliniki Zdrowego Człowieka Naukowego Instytutu Kultury Fizycznej, a w latach 1954–1955 dyrektorem Szpitala Klinicznego PCK w Hyn-Namie i Ham-Hynie w Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej [1–7] (ryc. 1).

Profesor odbył wiele staży zagranicznych. W 1958 roku pracował w klinice profesora Nilsa Alwalla w Szwecji; w latach 1959–1960 jako stypendysta Fundacji Rockefellera w Klinice Nefrologicznej Uniwersytetu Waszyngtona w St. Louis u profesora Neala Brickera; w 1962 roku w Klinice Chorób Wewnętrznych *Charing Cross Hospital* w Londynie, a w 1963 roku w Klinice Nefrologicznej Uniwersytetu w Pizie.

Imponujący jest dorobek naukowy Profesora Tadeusza Orłowskiego. Był autorem bądź współautorem ponad 400 prac naukowych w czasopismach krajowych i zagranicznych o europejskim i światowym zasięgu. Prace dotyczyły bardzo szerokich zagadnień z różnych dziedzin: chorób wewnętrznych, biochemii klinicznej, patofizjologii, nefrologii, transplantologii i dializoterapii. Był także redaktorem i współautorem wielu monografii: „Witolda Orłowskiego nauka o chorobach wewnętrznych”, „Witolda Orłowskiego diagnostyka ogólna chorób wewnętrznych”, „Choroby nerek”, „Transplantacja nerek”. Jego osiągnięcia

naukowe znalazły wielkie uznanie międzynarodowego środowiska nefrologicznego i w wyniku tego był wybierany do Zarządu Europejskiego Towarzystwa Dializy i Transplantacji (EDTA, *European Dialysis and Transplant Association*) w latach 1966–1968, a także Międzynarodowego Towarzystwa Nefrologicznego (ISN, *International Society of Nephrology*) w latach 1974–1976. Profesor był także członkiem wielu towarzystw naukowych. Wśród nich należy wymienić Polską Akademię Nauk, Polskie Towarzystwo Hematologów i Transfuzjologów, Towarzystwo Internistów Polskich, Nowojorską Akademię Nauk, Polskie Towarzystwo Immunologiczne, EDTA, ISN, Międzynarodowe Towarzystwo Transplantologów, Międzynarodową Akademię Nauk, Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk, PTN, Polskie Towarzystwo Transplantacyjne. Był członkiem honorowym wielu z nich: Węgierskiej Akademii Nauk, Związku Lekarzy Polskich w Stanach Zjednoczonych, PTN (1986), Polskiego Towarzystwa Transplantacyjnego, Niemieckiego Towarzystwa Nefrologicznego i Polskiego Towarzystwa Lekarskiego.

Do największych osiągnięć Profesora Tadeusza Orłowskiego należy zaliczyć wykonanie pierwszej dializy otrzewnowej w Polsce wspólnie z profesorem Janem Nielubowiczem w 1953 roku, uruchomienie drugiej stacji dializ w Polsce w 1959 roku i wykonanie pierwszej hemodializy w Warszawie, wprowadzenie diety niskobiałkowej do leczenia przewlekłej mocznicy, skonstruowanie wspólnie ze współpracownikami nowych typów dializatorów, wprowadzenie do kliniki metody leczenia przewlekłej niewydolności nerek za pomocą powtarzanych dializ pozaustrojowych, prowadzenie na szeroką skalę ogólnopolskich kursów z dziedziny nefrologii, dializoterapii i transplantologii, współudział w jednym z pierwszych przeszczepień nerki w Polsce, pionierskie prace nad czynnością przeszczepu nerkowego, pierwsze wyprodukowanie i wprowadzenie do kliniki króliczych globulin antytymocytarnych oraz metod immunosupresyjnego leczenia przewlekłych glomerulopatii, zorganizowanie Instytutu Transplantologii w Warszawie, badania doświadczalne nad przeszczepianiem wysp Langerhansa. Na rycinie 2 przedstawiono publikację pochodzącą z roku 1966, w której znajduje się opis pierwszego udanego przeszczepienia nerki w Polsce. Istotne jest także, że Profesor był promotorem kilkudziesięciu przewodów doktorskich oraz opiekunem 20 przewodów habilitacyjnych, z czego tytuł profesora

POL. ARCH. MED. WEWN. XXXVII, 1966, 1(7)

Tadeusz Orłowski, Jan Nielubowicz, Liliana Gradowska,
Wojciech Rowiński, Ewa Kłopotowska

CZYNNOŚĆ PRZESZCZEPIONEJ NERKI *

Z I Kliniki Chorób Wewnętrznych AM w Warszawie
Kierownik: prof. dr med. T. Orłowski
i z I Kliniki Chirurgicznej AM w Warszawie
Kierownik: prof. dr med. J. Nielubowicz

U 21-letniej uczennicy z przewlekłą mocznicą na tle przewlekłego kłębkowego zapalenia nerek dokonano po 9-miesięcznym leczeniu hemodializami pozaustrojowymi przeszczepienia nerki. Upřednio usunięto jej obie marskie nerki oraz śledzionę. Nerkę pobrano ze zwłok. Okres niedokrwienia oziębionej przeszczepionej nerki wynosił 57 minut. Zagrożające odrzucenie, które wystąpiło w 39 dniu po transplantacji, opanowano, zwiększając dawkę prednisonu. W czasie dwumiesięcznego spostrzegania dokonano badania czynności nerki, która do chwili ogłoszenia niniejszej pracy była bardzo dobra. Clearance kreatyninowy sięgał 100 ml/min, osmolalność moczu przekraczała wielokrotnie 800 mOsm/kg wody, nie było zaburzeń wydalania sodu i potasu, ani jonu wodorowego. Poziom erytropoetyny w krwi był zwiększony. Pojawiło się nadciśnienie tętnicze oraz objawy nadczynności przytarczyc.

Rycina 2. Publikacja o pierwszym udanym przeszczepieniu nerki w Polsce w 1966 roku (ze zbiorów prof. Magdaleny Durlik)

otrzymało 17 Jego podopiecznych, zajmując później samodzielne stanowiska [8–13].

Niezmiernie ważna w życiu Profesora była działalność w Polskim Archiwum Medycyny Wewnętrznej (PAMW), organie Towarzystwa Internistów Polskich, którego redaktorem naczelnym był wcześniej Jego ojciec, profesor Witold Orłowski. Funkcję tę przejął w 1963 roku, tuż po śmierci profesora Andrzeja Biernackiego i piastował ją ponad 30 lat, czyli do roku 1994. Był również członkiem komitetów redakcyjnych wielu międzynarodowych i polskich medycznych czasopism naukowych takich jak: „Kidney International”, „Clinical Nephrology”, „Nephron”, „International Urology and Nephrology”, „Annales of Transplantation”, „Biomedicine”, „Przegląd Lekarski”, „Nefrologia i Dializoterapia Polska”, „Acta Medica Polonia” i inne [14].

Na osobne, nieco szersze omówienie zasługuje działalność Profesora w Polskiej Akademii Nauk, z którą związany był od 1961 roku, pełniąc w niej wiele bardzo ważnych funkcji. Był pracownikiem naukowym Wydziału VI Nauk Medycznych, Sekretarzem tego wydziału, Zastępcą Sekretarza Naukowego, a następnie I Zastępcą Sekretarza Wydziału Naukowego. W tym czasie było to jedno z najwyższych stanowisk w PAN. Był Sekretarzem Komitetu Nagród Państwowych oraz członkiem Centralnej Komisji do spraw Stopni i Tytułów Naukowych. Znacząco przyczynił się także do powstania Centrum Medycyny Doświadczalnej i Klinicznej

►► Na osobne, nieco szersze omówienie zasługuje działalność Profesora w Polskiej Akademii Nauk ◀◀

Rycina 3. Profesor Tadeusz Orłowski nad Morskim Okiem (zdjęcie z prywatnego archiwum prof. Tadeusza Orłowskiego)

Rycina 4. Tablica pamiątkowa w Instytucie Transplantologii w Warszawie (zdjęcie ze zbiorów prof. Magdaleny Durlik)

PAN, przez wiele lat był także Przewodniczącym Rady Naukowej Instytutu Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN imienia Ludwika Hirszfelda we Wrocławiu.

Wydaje się, że mniej znanym dla szerszego grona czytelników było zainteresowanie taternictwem i działalność Profesora w klubie wysokogórskim. Tą pozazawodową pasją zajmował się od lat 30. XX wieku, czyli wcześniej niż rozpoczęła się Jego błyskotliwa kariera zawodowa. Przeszedł ponad tysiąc dróg w Tatrach, jednak takie nazwy jak Żleb Drège'a, Komin Świerza, czy Galeria Gankowa na zawsze pozostaną ściśle związane z Jego nazwiskiem. Przeszedł także drogi wspinaczkowe w Alpach. Był redaktorem naczelnym czasopisma „Taternik”. Tuż po wojnie działał także w Tatrzańskim Ochotniczym Pogotowiu Ratowniczym, uczestnicząc w pięciu akcjach ratowniczych. Ostatnią swoją drogę w Tatrach odbył z zaprzyjaźnionym Słowakiem Arno Puskasem, mając 63 lata. Profesor twierdził, że wszystkie swe sukcesy w dziedzinie medycyny zawdzięczał górcom, które nauczyły Go hartu i wytrwałości. Rycina 3 przedstawia profesora Tadeusza Orłowskiego nad Morskim Okiem w ulubionych Tatrach [15, 16].

▶▶ Profesor twierdził, że wszystkie swe sukcesy w dziedzinie medycyny zawdzięczał górcom, które nauczyły Go hartu i wytrwałości ◀◀

W okresie II wojny światowej Profesor Tadeusz Orłowski brał udział w tajnym nauczaniu studentów Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Warszawskiego. Od końca 1939 roku był członkiem tajnych organizacji niepodległościowych, takich jak: Grunwald, Związek Walki Zbrojnej, Armia Krajowa. W latach 1944–1945 uczestniczył w pracach Zespołu Informacji Politycznej Delegatury Rządu, a w Powstaniu Warszawskim walczył w batalionie szturmowym „Odwet”.

Profesor Tadeusz Orłowski był doktorem *honoris causa Collegium Medicum* Uniwersytetu Jagiellońskiego oraz Akademii Medycznej w Warszawie. Otrzymał wiele odznaczeń, między innymi Krzyże: Odrodzenia Polski, Kawalerski, Oficerski, Komandorski i Komandorski z Gwiazdą, Wielki Warszawski Krzyż Powstańczy, Odznakę Batalionu AK „Odwet”, Medal *Gloria Medicinae* [17].

Profesor Tadeusz Orłowski zmarł 30 lipca 2008 roku w Warszawie, został pochowany na Cmentarzu Powązkowskim żegnany w pełnych hołdów słowach przez wybitnych przedstawicieli medycyny, władz uczelni medycznych, współpracowników, a także górali. W roku 2010 utworzony przez Profesora Tadeusza Orłowskiego Instytut Transplantologii został nazwany Jego imieniem (ryc. 4).

STRESZCZENIE

We wrześniu 2013 roku przypadnie 30. rocznica powołania Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego, które miało miejsce podczas założycielskiego zjazdu odbywającego się w Bydgoszczy w 1983 roku. Jednym z głównych zadań statutowych Towarzystwa jest prowadzenie działalności edukacyjnej. Oprócz tej działalności Walne Zgromadzenie Członków Towarzystwa na wniosek Zarządu Głównego może nadawać tytuły członków honorowych osobom szczególnie

zasłużonym dla rozwoju Towarzystwa. Dotychczas nadano kilkadziesiąt tytułów polskim i zagranicznym nefrologom. Autorzy uważają, że zbliżający się XI Zjazd Polskiego Towarzystwa Nefrologicznego jest dobrą okazją do rozpoczęcia serii publikacji przypominających sylwetki członków honorowych Towarzystwa. Niniejsze opracowanie dotyczy pierwszego Prezesa PTN — Profesora Tadeusza Orłowskiego.

Forum Nefrologiczne 2013, tom 6, nr 1, 71–75

Słowa kluczowe: Polskie Towarzystwo Nefrologiczne, członkowie honorowi, historia nefrologii

1. Kokot F. Laudatio z okazji 80. rocznicy urodzin Pana Profesora Tadeusza Orłowskiego. *Pol. Arch. Med. Wewn.* 1997; 98: 283–284.
2. Kokot F. Professor Tadeusz Orłowski — the founder of Polish nephrology. *Pol. Arch. Med. Wewn.* 2009; 5: 285–286.
3. Żakowski J. *Rozmowy z lekarzami. Młodzieżowa Agencja Wydawnicza, Warszawa 1987.*
4. Górski A. Tadeusz Orłowski (1917–2008). W: Krawczyk M. (red.). *Złota Księga Medycyny Warszawskiej. Warszawski Uniwersytet Medyczny, Warszawa 2009.*
5. Ostrowski J. *Rozmowa z prof. Tadeuszem Orłowskim. Warszawa 2007.*
6. Fałda Z. Historia powstania i rozwoju Ośrodka Dializ w I Klinice Chorób Wewnętrznych Akademii Medycznej w Warszawie. *Nefrol. Dial. Pol.* 2009; 13: 26–51.
7. Ostrowski J., Rutkowski B. *Początki dializoterapii w Polsce. Via Medica, Gdańsk 2011.*
8. Czaplinski Cz., Kubicki J. *Lekarze w walce o zdrowie. Wydawnictwo Lekarskie PZWL, Warszawa 2002.*
9. Smogorzewski M.J. Tadeusz Orłowski: founder of nephrology and kidney transplantation in Poland. *J. Nephrol.* 2011; 24 (supl. 17): S66–S72.
10. Komender J. Professor Tadeusz Orłowski: in memory of an outstanding doctor and a leading personality in the scientific life. *Pol. Arch. Med. Wewn.* 2009; 5: 287–288.
11. Heidland A., Pączek L. Professor Tadeusz Orłowski — in Memory of a Pioneer in European Nephrology and Transplantation. *Kidney Blood Press. Res.* 2009; 32: 304–306.
12. Orłowski T. Refleksje powstałe pod wpływem przyznania doktoratu honoris causa AM w Warszawie. *Pol. Arch. Med. Wewn.* 1999; 2: 661–663.
13. Nałęcz M. Involvement of Professor Tadeusz Orłowski in the development of artificial organs in Poland. *Pol. Arch. Med. Wewn.* 2009; 5: 292.
14. Szajewski J. Professor Tadeusz Orłowski — editor-in-chief of the Polish Archives of Internal Medicine (1963–1994). *Pol. Arch. Med. Wewn.* 2009; 5: 284.
15. Jagiełło M. *Wołanie w górach. Wydawnictwo „Iskry”, Warszawa 2006.*
16. Nyka J. *Tatrzańskie drogi Tadeusza Orłowskiego. Pol. Arch. Med. Wewn.* 2009; 5: 296–298.
17. Górski A. My remembrance of Professor Tadeusz Orłowski. *Pol. Arch. Med. Wewn.* 2009; 5: 289–291.